

Андрій Коптев

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, Україна

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД РЕЄСТРАЦІЇ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ

Andrii Koptev

Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs, Ukraine

INTERNATIONAL VEHICLE REGISTRATION EXPERIENCE

The article examines the international experience of providing administrative services in the field of road safety, namely the activity of registration of vehicles in countries with high quality of provision of administrative services, protection of human and citizens' rights and freedoms, in particular, the USA, Georgia, and the European Union countries.

It is concluded that the most rational in Ukraine is the implementation of Sweden's experience in providing administrative services in the field of registration, re-registration of vehicles. It is proposed to simplify the list of necessary documents for registration, re-registration of vehicles, limited only to the document confirming the sale and purchase of the vehicle and its insurance by the new owner.

Keywords: international experience, vehicle registration, administrative services center.

Актуальність обраної теми обґрунтовується тим, що Європейська інтеграція України вимагає проведення реформ практично в кожній галузі життєдіяльності нашої країни з метою втілення міжнародних стандартів забезпечення прав та свобод громадян та розвитку економіки держави. А отже актуальним вбачається розгляд міжнародного досвіду надання адміністративних послуг в сфері безпеки дорожнього руху.

Метою статті є розгляд передового міжнародного досвіду щодо реєстрації транспортних засобів та можливості імплементації його в Україні.

Основними завданнями статті є визначення країн з високим рівнем якості надання адміністративних послуг в сфері реєстрації транспортних засобів, розгляд особливостей організації реєстрації транспортних засобів та можливості імплементації його в Україні.

Однією з найбільш поширених послуг в сфері безпеки дорожнього руху у всьому світі є реєстрація транспортних засобів. Отже, розглянемо досвід країн, які досягли в цій сфері значних успіхів.

В Сполучених Штатів Америки в різних Штатах порядок реєстрації транспортних засобів дещо відрізняється. Наприклад на території штату Нью-Йорк діє Закон цього Штату Про транспорт і дорожній рух¹, стаття 14 якого визначає порядок реєстрації транспортних засобів. Відповідно до даної норми новий власник транспортного засобу повинен здійснити його перереєстрацію після придбання на підставі документів, що підтверджують правомірність його придбання (договір купівлі-продажу), що підтверджує особистість нового власника, титульного сертифікату попереднього власника (свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу), страхової ідентифікаційної карти та квитанції про сплату податку штату Нью-Йорк.

Крім того, попередній власник транспортного засобу, якому до 10 років перед його продажем повинен зробити опис одометру, а якщо транспортному засобу до 8 років – опис його пошкоджень. Така процедура, перш за все, направлена на захист прав споживачів – майбутніх власників.

Реєстрацію транспортного засобу здійснює цивільний державний орган – Департамент автотранспортних засобів штату Нью-Йорк. Документ, який встановлює реєстрацію транспортного засобу за новим власником надсилається йому поштою протягом 90 днів, проте транспортний засіб

¹ NY Vehicle and Traffic Law (2018). Article 14 NY. *Consolidated Laws of New York's VTL code*. <<http://ypdcrime.com/vt/article14.htm>> (2019, серпень, 14).

вважається зареєстрованим з моменту перевірки посадовою особою Департаменту автотранспортних засобів поданих новим власником всіх необхідних документів.

Процедура реєстрації транспортного засобу у штаті Каліфорнія багато в чому подібна до тої, що є у штаті Нью-Йорк. Вона передбачена Транспортним кодексом цього штату (Розділ 3.5)¹. Для здійснення даної реєстрації там також необхідно надати титульний сертифікат попереднього власника та документ, що підтверджує придбання автомобілю, але в даному разі вже у встановленій штатом формі (на відміну від Нью-Йорку, де її не встановлено). Автомобіль, якому понад 4 роки, має пройти сертифікацію на викиди смогу, якщо такий сертифікат не було надіслано попереднім власником до Департаменту автотранспортних засобів протягом останніх 90 днів (сертифікація на викиди є доказом того, що автомобіль було перевірено на відповідність стандартам з викидів). Для автомобілів, яким до 10 років, як і в штаті Нью-Йорк, має бути проведено опис одометру (його впроваджено на федеральному рівні)².

Законодавство штату Каліфорнії встановлює 5 днів для продавця транспортного засобу та 10 днів для його нового власника, протягом яких зазначені особи повинні повідомити Департамент автотранспортних засобів про перехід права власності на транспортний засіб. Це зроблено для захисту попереднього власника в разі вчинення будь-якого правопорушення з використанням транспортного засобу.

Зазначимо, що новий власник транспортного засобу в зручний для себе час може здійснити запис в Департаменті автотранспортних засобів для отримання послуги щодо реєстрації транспортного засобу. Після подачі всіх необхідних документів (перелік такий же як і в штаті Нью-Йорк, окрім страхового сертифікату) та сплати податків транспортний засіб вважається зареєстрованим. Але титульний сертифікат доведеться чекати від 4 до 6 тижнів.

На відмінно від України в обох штатах, що нами розглядаються не здійснюється огляд транспортного засобу при його перереєстрації, але в штаті Каліфорнії серед документів, які подаються до органу, що здійснює реєстрацію транспортного засобу повинен бути документ на викиди смогу.

В країнах ЄС з прийняттям директиви ЄС 1999/37³ зроблено спробу спростити процедуру реєстрації транспортних засобів та встановити єдині вимоги для всіх країн учасниць Союзу. Даним документом запроваджено єдину форму реєстраційного документа на транспортний засіб. А ось єдині вимоги щодо огляду транспортного засобу на предмет безпеки дорожнього руху та охорони навколишнього природного середовища було запроваджено лише через 10 років, шляхом прийняття Директиви 2009/40/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про перевірку технічного стану моторних транспортних засобів та їхніх причепів на придатність до експлуатування»⁴. Відповідно до даного міжнародно-правового документа технічний огляд транспортного засобу, який включає в себе в тому числі перевірку ідентифікаційних номерів транспортних засобів на відповідність реєстраційним документам, проводиться раз на рік. Передбачено, що огляд може проводитись як державними органами, так і приватними організаціями, які повинні перевірятись та контролюватись державою в частині дотримання та виконання вимог законодавства в сфері забезпечення безпеки дорожнього руху. На практиці у всіх країнах ЄС найчастіше використовується саме останній варіант проведення технічного огляду.

Україна перейняла досвід країн ЄС в цій сфері. До 2011 року в нашій країні існував державний технічний огляд, який здійснювався колишньою Державною автомобільною інспекцією. З 2011 року цю процедуру змінив обов'язковий технічний контроль, який передано суб'єктам господарювання, що мають відповідну ліцензію на право здійснювати діяльність такого виду. Обов'язковому технічному

¹ Vehicle Code – VEH (2019). *California legislative Information VEH*. <<https://leginfo.legislature.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=VEH&tocTitle=+Vehicle+Code+-+VEH>> (2019, серпень, 14).

² Школьнік, Є. (2013). Зарубіжний досвід реєстрації транспортних засобів: корисні уроки для України. Юридична практика, 24 (807). *Центр політико-правових реформ* <<http://pravo.org.ua/ua/news/4783-zarubigeniy-dosvid-restratsiyi-transportnih-zasobiv-korisni-uroki-dlya-ukrayini>> (2019, червень, 12).

³ EU law (1999). Council Directive on the registration documents for vehicles. *Publications Office of the European Union* <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/22d93ceb-8d09-4bf7-9348-0019f33821d2/language-en>> (2019, серпень, 14).

⁴ Директива 2009/40/ЄС Європейського Парламенту і Ради, 2009 (Верховна Рада України). *Офіційний сайт Верховної Ради України*. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a24> (2019, травень, 06).

контролю на відміну від державного технічного огляду підлягають не всі транспортні засоби, а лише ліцензовані, які надають послуги з перевезення пасажирів та вантажів.

Незважаючи на запровадження єдиних вимог щодо реєстрації транспортних засобів в країнах ЄС все ж таки є певні відмінності. Одну з найбільш простих процедур реєстрації транспортних засобів має Швеція. В цій країні для здійснення перереєстрації транспортних засобів потрібен всього один документ – реєстраційний сертифікат на транспортний засіб (аналог свідоцтва про реєстрацію транспортного засобу в Україні). При першій реєстрації транспортного засобу його власнику видається такий документ, друга сторінка якого є незаповненою і використовується при продажі транспортного засобу як договір купівлі-продажу. В нього вписуються дані покупця, дату переходу права власності та підписи сторін. В день переходу права власності на транспортний засіб, новий власник повинен застрахувати його. Після заповнення другої сторінки реєстраційного документа вона поштою надсилається до Транспортного агентства, яке є цивільним органом¹. Обов'язок повідомити Транспортне агентство про страхування транспортного засобу покладається на страхову компанію, тому додаткових документів, які б підтверджували факт страхування транспортного засобу новому власнику транспортного засобу не потрібно надсилати до Транспортного агентства. Також слід зазначити, що цю процедуру можливо здійснити і в електронному вигляді, але для цього потрібно мати реєстраційний сертифікат на транспортний засіб нового зразка, а також діючі посвідчення водія як продавця, так і покупця.

Транспортне агентство упродовж трьох днів з моменту отримання належним чином заповненої другої сторінки реєстраційного сертифікату транспортного засобу надсилає новому власнику завірений реєстраційний сертифікат з чистою другою сторінкою для можливого подальшого продажу транспортного засобу.

Дещо складнішою є процедура реєстрації транспортного засобу у Франції. В цій країні для реєстрації транспортного засобу новий власник подає пакет документів до суб'єкта реєстрації – місцевого перфекту (цивільний місцевий орган державної влади). Але обов'язок щодо збирання всіх необхідних для реєстрації транспортного засобу документів покладається на продавця.

Процедура реєстрації транспортного засобу у Франції регламентується наказом Міністерства навколишнього середовища, енергетики та регіонального планування від 09.02.2009 «Про правила реєстрації транспортних засобів»² та як і в Сполученому Королівстві залежить від типу реєстраційного сертифікату. Якщо цей документ старого зразку (складається з однієї сторінки), він заповнюється продавцем та залишається в нього як підтвердження права власності до отримання нового реєстраційного сертифікату новим власником. На ньому ставиться відмітка про продаж, яка підтверджується підписом продавця та ставиться дата продажу транспортного засобу.

Реєстраційний документ нового зразку складається з двох частин – до основного документа прикріплюється відривний купон, який складається з 2 частин. Першу частину заповнює продавець та залишає її в себе, другу частину заповнює новий власник, на ній також ставляться підписи обох сторін. Ця частина залишається у нового власника і слугує тимчасовим реєстраційним документом впродовж місяця, протягом якого необхідно отримати постійно діючий реєстраційний сертифікат.

Серед документів, які готує продавець транспортного засобу, а новий власник подає до місцевого префекту для його перереєстрації слід виділити окрему форму документу про підтвердження купівлі-продажу транспортного засобу, бланк якого можна отримати в місцевій префекції, а також документ, що підтверджує проходження технічного огляду транспортного засобу.

Порядок реєстрації транспортного засобу у Великій Британії регламентований Положенням про регламент дорожнього транспорту³ та здійснюється як і в Швеції та Франції цивільним органом, а саме Агентством з ліцензування права керування та транспорту, яке є структурним підрозділом Департаменту транспорту Великої Британії.

¹ Sveriges Riksdag (2019). *Förordning (2001:650) om vägtrafikregister*. <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001650-om-vagtrafikregister_sfs-2001-650> (2019, серпень, 14).

² Légifrance (2009). *Arrêté relatif aux modalités d'immatriculation des véhicules*. <<https://www.legifrance.gouv.fr/affichTexte.do?cidTexte=JORFTEXT000020237165&dateTexte=&categorieLien=id>> (2019, серпень, 14).

³ Legislation.gov.uk (2001). *The road vehicles (display of registration Marks) Regulations*. <<http://www.legislation.gov.uk/uksi/2001/561/contents/made>> (2019, серпень, 14).

Якщо реєстраційний сертифікат на транспортний засіб нового зразку та відповідає Директиві ЄС, процедура реєстрації транспортного засобу у Сполученому Королівстві не відрізняється від Шведської за винятком строків в отриманні реєстраційного сертифікату. Якщо в Швеції уповноваженим органом такий документ надсилається новому власнику протягом 2-3 днів, то у Великій Британії цей строк складає до 6 тижнів. Вразі виготовлення реєстраційного сертифікату за старим зразком, потрібно буде ще заповнити додаткову форму.

В системі надання послуг органами поліції населенню цікавим видається досвід Грузії. В цій країні функціонує сервісне агентство Міністерства внутрішніх справ Грузії – це підрозділ, який надає будь-які послуги, пов'язані з транспортними засобами, в тому числі їх розмитнення, прийом платежів, пов'язаних із цим, огляд експертами, виготовлення державного номерного знака, посвідчення водія, складання теоретичного та практичного екзамену з надання права на керування, видачу дозволу на купівлю різного виду зброї, її реєстрація та переоформлення, надання довідок про несудимість, виконання функцій по стилю тощо^{1,2}. Для якісного надання поліцією адміністративних послуг діє розвинена на державному рівні комп'ютерна система. Швидкість та якість послуги досягається оптимізацією документів, необхідних для її отримання, централізацією послуг, тобто можливістю отримати різні послуги з одного центру. І найголовніше – це принцип за яким побудована вся система надання адміністративних послуг поліцією – пріоритет прав, свобод і законних інтересів людини. Споживачі адміністративних послуг високо оцінюють діяльність поліції в цій сфері, що дозволяє ставити Грузію в приклад багатьом країнам пострадянського простору.

Висновок. Проаналізувавши досвід країн з високим рівнем забезпечення безпеки дорожнього руху та забезпечення прав та свобод громадян, приходимо до висновку, що в більшості країн адміністративні послуги щодо реєстрації, перереєстрації транспортних засобів надаються цивільними державними органами без здійснення огляду транспортного засобу та перевірки ідентифікаційних номерів транспортних засобів.

Найбільшим раціональним вбачається в Україні імплементація досвіду Швеції щодо надання адміністративних послуг в сфері реєстрації, перереєстрації транспортних засобів. Перш за все, вважаємо за необхідне відмовитись від практики здійснення огляду транспортного засобу та перевірки ідентифікаційних номерів його складових частин на відповідність свідоцтву про реєстрацію транспортного засобу перед здійсненням реєстрації, перереєстрації транспортного засобу та запровадити надання цієї послуги через ЦНАП. Але таку практику можливо втілити в життя лише після запровадження обов'язкового технічного контролю для всіх без виключення транспортних засобів.

Також необхідно забезпечити можливість подачі документів для здійснення реєстрації, перереєстрації шляхом безпосереднього звернення до будь-якого ЦНАП за вибором споживача адміністративної послуги або ж подачі таких документів поштою чи електронними засобами зв'язку. Враховуючи досвід Швеції вбачається можливим спростити перелік необхідних документів для здійснення реєстрації, перереєстрації транспортних засобів, обмежившись лише документом, що підтверджує купівлю-продаж транспортного засобу та його страхування новим власником.

References:

1. NY Vehicle and Traffic Law (2018). Article 14. *Consolidated Laws of New York's*. <<http://ypdcrime.com/vt/article14.htm>> (2019, August, 14). [in English].
2. Vehicle Code – VEH (2019). *California legislative Information VEH*. <<https://leginfo.ca.gov/faces/codesTOCSelected.xhtml?tocCode=VEH&tocTitle=+Vehicle+Code+-+VEH>> (2019, August, 14). [in English].
3. Shkolnyj, Y. (2013). Zarubizhnyj dosvid reestratsiyi transportnyh zasobiv: korisni uroky dlya Ukrayiny [Foreign experience of vehicle registration: useful lessons for Ukraine]. *Yurydychna praktyka* [Legal practice], 24 (807) <<http://pravo.org.ua/ua/news/4783-zarubizhnyj-dosvid-reestratsiyi-transportnyh-zasobiv-korisni-uroki-dlya-ukrayini>> (2019, June, 12). [in Ukrainian].
4. EU law (1999). Council Directive on the registration documents for vehicles. *Publikations Office of the European Union* <<https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/22d93ceb-8d09-4bf7-9348-0019f33821d2/language-en>> (2019, August, 14). [in English].

¹ Official website of the interior ministry of georgia (2019). *Service agency* <<https://police.ge/ge/lepl/momsakhurebis-saagento?sub=488>> (2019, серпень, 14).

² Яценко О. (2014) Аналіз міжнародного досвіду надання адміністративних послуг правоохоронними органами. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія ПРАВО*, 29 (2), 2, 108-111.

5. *Dyrektyva 2009/40/Yes Yevropejskogo Parlamentu i Rady (Verhovna Rada Ukrayiny)*. [Directive 2009/40/EC of the European Parliament and of the Council (Verkhovna Rada of Ukraine)] *Ofitsiyyny sayt Verkhovnoyi Rady Ukrayiny*. [The official website of the Verkhovna Rada of Ukraine]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a24> (2019, May, 06) [in Ukrainian].
6. Sveriges Riksdag (2019). *Förordning (2001:650) om vägtrafikregister*. <http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001650-om-vagtrafikregister_sfs-2001-650> (2019, August, 14). [in French].
7. Legislation.gov.uk (2001). *The road vehicles (display of registration Marks) Regulations*. <<http://www.legislation.gov.uk/uksi/2001/561/contents/made>> (2019, August, 14). [in English].
8. Service agency. *Official website of the interior ministry of georgia* <<https://police.ge/ge/lepl/momsakhurebissaagento?sub=488>> (2019, August, 14). [in English].
9. Yacenko, O. (2014) Analiz mizhnarodnogo dosvidu nadannya administratyvnyh poslug pravohoronnymy organamy [Analysis of international experience in providing administrative services to law enforcement agencies]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacionalnogo universytetu. Seriya PRAVO*. [Scientific Bulletin of Uzhgorod National University. The Law series], 29 (2), 2, 108-111. [in Ukrainian].